

TROLD SPEJLET

Meddelelsesblad for Karin Michaëlis Selskabet. nr. 22 af 6. August 2011.

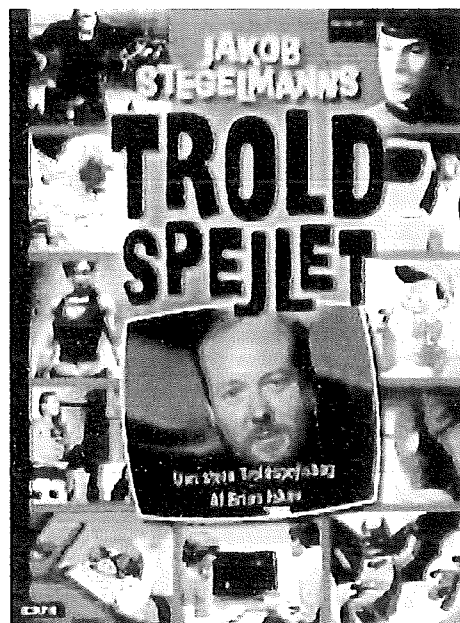
Velkommen tilbage fra sommerferien.

Til alle de medlemmer, der ikke allerede har fået "Svendborgs litterære æresborgere" – der er enten vedlagt eller på vej med posten.

Til de medlemmer, der ikke allerede har betalt for 2011, fremsendes eller vedlægges en indbetalingskupon. Ved indbetaling behøver man ikke opgive navn, blot det på indbetalingskortet opgivne identifikationsnummer angives ved indbetalingen.

Af mere indholdsmæssig karakter findes på de følgende side diverse dokumenter vedr. den nye svenske afhandling om sammenhængen mellem Bibi og Pippi. Sidst – men ikke mindst – er gengivet Merete Von Eybens oplæg fra Ordets Dag i Randers.

Nærværende blad må naturligvis ikke forveksles med.....

FRIA FLICKOR FÖRE PIPPI

Ester Blenda Nordström och Karin Michaëlis:
Astrid Lindgrens föregångare

Eva Wahlström

Institutionen för litteratur,
idéhistoria och religion

Akademisk avhandling för avläggande av filosofie doktorsexamen i
litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet, som med tillstånd av
humanistiska fakultetsnämnden kommer att offentligen försvaras
fredagen den 27 maj 2011, kl. 10 i Lilla Hörsalen,
Humanisten, Renströmsgatan 6, Göteborg

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

University of Gothenburg

Eva Wahlström

Free Girls Before Pippi. Ester Blenda Nordström and Karin Michaëlis: Astrid Lindgren's predecessors

Ph.D. dissertation in Swedish with a summary in English, p. 304.

Department of Literature, History of Ideas and Religion, University of Gothenburg, Box 200, SE-405 30 Gothenburg, Sweden

Distribution: Makadam förlag

ISBN: 978-91-7061-094-3

The dissertation takes as a point of departure that 1945 is usually mentioned as a start for a new type of Swedish children's literature. In the majority of handbooks in and reviews of the history of Swedish children's literature this is repeated as a fact. A reason for this is that three famous authors of children's literature in Swedish all had their breakthrough this year: Lennart Hellsing, Tove Jansson and Astrid Lindgren. They are regarded as the most important examples of the new type of children's literature. Especially Astrid Lindgren's *Pippi Långstrump* [*Pippi Longstocking*] has been seen as a symbol for the free child and for the revolt against the adult world and the stiff rules of etiquette.

At the same time as 1945 has been assigned as the birth date for a new children's literature the general view of the preceding period, between the two world wars, has been that it was stagnant and uninteresting. In this study, the hypothesis was that the new did not emerge from an empty space. After extensive reading of children's literature from the time between the wars it was discovered that there were new tendencies in this literature similar to those ascribed to the literature from the period after 1945. A more detailed analysis was performed comparing Astrid Lindgren's *Pippi Långstrump* with works by the Swedish author Ester Blenda Nordström and the Danish author Karin Michaëlis. The results show that the children's literature produced between the wars was much more complex than previously stated and has several characteristics similar to the literature produced after 1945. As a consequence it seems necessary to modify the notion of 1945 as the definite starting point for the modern Swedish children's book.

A comparative analysis of the three authors is used as verification in the thesis. The analysis use among others the theories of Bakhtin about the "popular laugh culture" and shows that the main characters in the books by Nordström and Michaëlis to the same extent as *Pippi Långstrump* illustrates the norm-breaking and independent child. The similarities between the work of Astrid Lindgren and Nordström and Michaëlis are obvious in terms of content as well as in expressions and type of language. The main focus in this dissertation is a textual analysis against a background of social context analysis. The conclusions state that there clearly were predecessors to the work of Astrid Lindgren. To simply state that 1945 was the year when the modern children's book was born thus no longer seems relevant.

KEYWORDS: *Astrid Lindgren, Pippi Långstrump; Ester Blenda Nordström; Karin Michaëlis; Michael Bakhtin; History of Swedish children's literature; Children's literature between the world wars; Books about girls, Girls books.*

Videnskab.dk

Pippi er inspireret af danske Bibi

Af: Rasmus Karkov

2. juni 2011 kl. 06:55

Svensk doktorafhandling viser, at Astrid Lindgren var inspireret af den danske børnebogsfigur Bibi, da hun skabte Pippi Langstrømpe.

Astrid Lindgrens Pippi Langstrømpe minder uforholdsvist meget om den danske forfatterinde Karin Michaëlis antiautoritære drengedatter Bibi, der optrådte i syv bøger i årene umiddelbart inden Astrid Lindgren fik udgivet sine verdensberømte bøger om den rødhårede vildbasse.

Det er en svensk forsker kommet frem til efter at have dykket dybt ned i børnelitteraturen. Hun finder betydelige sammenfald mellem de tre første Bibi bøger og de tre første Pippi bøger.

"Det har overrasket mig meget, at lighederne er så store. Måske har vi overvurderet, hvor original Astrid Lindgren var," siger Eva Wahlström fra Borås Universitet, der står bag den svenske afhandling.

Pippi ligner Bibi

Bibi er en stærk drengedatter, der trodser autoriteterne og bor alene med sin far, stationsforstanderen.

I syv bøger fra perioden 1929-39 fortæller den danske forfatterinde Karin Michaëlis om pigen Bibi.

Bibi-bøgerne blev en international bestseller og blev oversat til en lang række sprog, blandt andet tysk, engelsk og svensk.

Bibi er en fri og modig pige, der har en hest, stikker af hjemmefra, skulker fra skole, og som 11-årig drager alene ud i Europa, hvor hun blandt andet hilser på Albert Einstein. Faren er indforstået med rejsen, så længe hun blot husker at skrive hjem.

På samme måde er Pippis far også umådelig liberal i sit syn på børneopdragelse. Han lader Pippi være alene hjemme, mens han selv sejler på verdenshavene.

Bibi er ikke den eneste pige, der har inspireret Pippi.

Den svenske forfatterinde Ester Blenda Nordström skrev om den nonkonforme drengedatter Ann-Mari.

Ligesom Bibi og senere Pippi har hun heller ikke en mor.

"For at skabe disse frie piger blev forfatterne nødt til at dræbe moderen, der ellers meget hurtigt ville have sat en stopper for deres dårlige opførsel," siger Eva Wahlström.

Astrid Lindgren læste Bibi

Eva Wahlström er ikke i tvivl om, at Astrid Lindgren læste Bibi og Ann-Mari bøgerne. Lighederne mellem dem er for forbløffende til at være tilfældige. Bibi og Ann-Mari er lige så vilde som Pippi og rider også på hest, hvilket blev regnet for ufeminint i datiden.

"Ann-Mari og Bibi var ikke alene lige så frie og modige som Pippi. De er også som Pippi, i forhold til hvad de laver. Pigerne er skælmske, lyver, og er opportuniste. Det overrasket mig meget, at pigerne er så ens. Selv sproget i bøgerne er det samme," siger Eva Wahlström.

På den danske Center for Børnelitteratur kommer det ikke bag på forskerne, at Astrid Lindgren er inspireret af danske Bibi.

"Der er nok ingen, der har peget på sporerne så tydeligt tidligere, men den stærke pigefigur kender vi godt før Lindgren," siger lektor Anna Karlskov Skyggebjerg fra Center for Børnelitteratur under DPU og Aarhus Universitet.

Lindgren er knap så original

Svenske Eva Wahlström har læst grundigt i alle bøgerne og kortlagt lighedspunkterne. Synet på skolen og samfundet er også meget ens i bøgerne, hvor pigerne er nonkonforme og ikke underlægger sig autoriteterne.

Det får Eva Wahlström til at konkludere, at den meget belastede Astrid Lindgren måske var knap så original, som man i dag hylder hende for.

Det er et kontroversielt synspunkt i Sverige, fordi Astrid Lindgren med især Pippi Langstrømpe bøgerne regnes for den moderne børnelitteraturens moder.

"I virkeligheden er det underordnet, hvad jeg siger om Astrid Lindgren, for hun vil altid være et ikon. Men jeg må sige, at det kan være, vi har overvurderet hendes rolle som en original tænker, og undervurderet hendes traditionsbundne side," siger Eva Wahlström.

Pippi rammer tidsånden

Anna Karlskov Skyggebjerg mener, at en af årsagerne til, at Astrid Lindgrens Pippi i dag er et verdensikon, mens danske Bibi er forholdsvis ukendt, blandt andet skyldes timing. Da Astrid Lindgren får den første Pippi-bog udgivet i 1945, spirer den anti-autoritære bevægelse, som senere vil præge århundredet.

"Pippi Langstrømpe rammer ind i en tid, hvor man kan begynde at pille autoriteterne ned. Pippi er en grotesk, grænseoverskridende figur, der udstiller samfundet via sin opførsel. For eksempel vil Pippi så gerne i skole, så hun kan få ferie, men da hun kommer i skole, og lærerinden gør alt for, at hun skal have det godt, så er hun ude af stand til at indordne sig," siger Anna Karlskov Skyggebjerg.

Hun mener, at det umiddelbart ville være svært at skabe en Pippi figur i dag, fordi samfundets tabuer er brudt ned.

En fræk pige kan ganske enkelt ikke træde så mange over tæerne eller i samme grad gøre oprør nu som tidligere.

Men en vigtig pointe er også, at børn slet ikke identificerede sig med Pippi Langstrømpe, da bøgerne kom frem.

"Indenfor Lindgren-forskningen mener man, at børn identificerede sig med Tommy og Annika. Pippi Langstrømpe var en lidt farlig figur, der kalder på både fascination og frygt," siger Anna Karlskov Skyggebjerg.

Barnets århundrede

Mens Eva Wahlströms forskning mellem linjerne tyder på, at dele af Pippi Langstrømpe er tæt på plagiat, så kan man spore den udvikling inden for børnelitteraturen, der ender i Pippi, længere tilbage end danske Bibi.

"I år 1900 udgiver den svenske filosof Ellen Kay værket Barnets århundrede, som har inspireret meget børnelitteratur. Blandt andet var Selma Lagerlöfs Niels Holgersen meget inspireret af Ellen Kays tanker, og han er en forløber for Bibi og Pippi," siger Anna Karlskov Skyggebjerg.

Ellen Kays filosofi gik i korte træk ud på, at barnets århundrede var nået, når forældre, skole og samfund respekterede børns særlige natur og behov.

Niels Holgersens vidunderlige rejse blev udgivet i 1906-07.

Anna Karlskov Skyggebjerg nævner også H. C. Andersen som en forfatter, der sætter børnelitteratur i øjenhøjde med børn.

URL: <http://videnskab.dk/kultur-samfund/pippi-er-inspireret-af-danske-bibi>

© Ophavsretten tilhører Videnskab.dk

REDAKTØR: 139001

KULTURREDAKTØR: BETTE LINDBLADSEN/SOUSCHIEF: JENSEJUNG
TELEFON: 33 75 75 75 / FAX: 33 75 20 20 / KULTUR@BERLINGSKE.DK
REDAKTØR AF HANS LARSEN LAYOUT: FINN MIKALSSON

BERLINGSKE

KULTUR

For børn. Den verdenskendte forfatter Astrid Lindgrens viljestærke Pippi Langstrømpe havde ifølge en ny doktorafhandling en mindst lige så modig og selvstændig forgænger i form af pigens Bibi, der blev skabt af en i dag så godt som glemt dansk forfatter.

Danske Bibi ligner svenske Pippi

AF Jens Ejsling
Hjese@berlingske.dk

Den svenske forfatter Astrid Lindgren er en af de allerstørste stjerner på den litterære himmel, men i en ny afhandling forsøger en forsker at bryde noget af stjerneskrævet af den verdensberømte forfatter fra Småland.

Samtidig forsøger forskeren bag doktorafhandlingen, Eva Wahlström, at gøre op med forestillingen om, at Astrid Lindgren med den første bog om Pippi Langstrømpe i 1945 ikke alene skabte den første frie og selvstændige pige i svensk litteratur, men også skabte noget af det allerfærdigste, næstetone børnelitteratur i Sverige.

Eva Wahlström fra Bibliotekshögskolan i Borås fremhæver, at den danske forfatter Karin Michaelis allerede flere år forinden havde skrevet en række bøger om den mindst lige så selvstændige pige Bibi – ikke Pippi – og at tre af disse bøger blev oversat til svensk. Eva Wahlström påviser en lang række ligheder mellem Astrid Lindgrens Pippi-bøger og de tre Bibi-bøger. Hun erklærer på, at Astrid Lindgren, bekræftet som hun var, kendte til Karin Michaelis' værker fra sidst i 1920'erne og først i 1930'erne.

«Alene og respekt for Astrid Lindgren, men hun er ikke helt så original, som det bliver berømt, og hun er ikke alene om at være det», lyder det bl.a. fra Eva Wahlström.

«Hvordan er ikke interesseret i at pille Astrid Lindgren ned fra sin piedestal, og selv om jeg ville, kunne jeg ikke.»

Demmed risikerer hun «at blive anklaget for landsforræderi», som hun i spring indrømmer det. Flere generationer af svenskere – og danskere – har

nemlig et endog meget nært forhold til såvel Pippi Langstrømpe som andre af Astrid Lindgrens folkekære frembringelser som Ronja Røverdatter.

«Jeg kan selvfølgelig ikke bevise, at hun lod sig inspirere af Karin Michaelis, men det er jeg ret sikker på», siger Eva Wahlström.

Hun mener, at afhandlingen tegner et billede af Astrid Lindgren mere som en litterær traditionalist end som en fornyer.

«Hun skrev sig ind i en allerede eksisterende tradition», siger Eva Wahlström, hvis afhandling har titlen «Fria flickor före Pippi: Ester Blenda Nordström och Karin Michaelis – Astrid Lindgrens föregångare».

Verden var ikke klar til Bibi

Professor og ekspert i børnelitteratur Torben Weinreich er enig i, at Bibi er en forløber for Pippi.

«Hun er en meget selvstændig og selvstikker pige, der ikke har nogen mor og som bor med sin far, der er stationsforestander. Han giver hende, dengang helt ubestemt og upædagogisk, lov til at køre alene rundt i tog i hele landet, og

verden var ikke klar til en pige som Bibi», da den første af de syv bøger om det lille lysteyle udkom.

«Men det var den, da den første Pippi-bog udkom i 1940'erne», fortæller han.

Til forskel fra Pippi-bøgerne blev Bibi-bøgerne ikke populære i deres hjemland. Til gengæld opnåede Karin Michaelis «en vis international succes», som Torben Weinreich udtrykker det.

«Hun har stadig succes i Italien. Jeg har selv afprøvet det i Siena, Bologna og Firenze, hvor det ud over Karin Michaelis er muligt at finde hager til børn af Ole Lund Kirkegaard», siger han.

Bibi-bøgerne var ifølge Torben Weinreich «lidt uglestere» i dagens Danmark, og Karin Michaelis' skrivelser blev betragtet som «yderligere pædagogisk set».

«Sådan noget som at en lille pige rejste alene rundt med tog, det brød navn sig ikke om», fortæller han.

Karin Michaelis var en meget markant person. Hun rejste rundt og holdt foredrag om kvinder og ligestilling i hjemlandet og i udlandet. Hun var et fantastisk aktivt menneske med stor gennemslagskraft. ■

fakta ■

Astrid Lindgren

■ Den verdensberømte svenske forfatter Astrid Lindgren blev født i 1907 og døde i 2002.

■ Hun har skrevet en lang række kendte og elskede børnebøger og ungdomsbøger, udover bøger for økologisk miljø.

■ Blandt hendes værker er bøgerne om Pippi Langstrømpe, «Karlson på taget» og «En lille lamme» samt «Lilla, lilla lilla» og «Brødrene Løvehjerte».

Illustration af Bibi i Astrid Lindgrens bøger

Karin Michaelis

■ Forfatter, journalist, debattør og aktivist Karin Michaelis blev født i 1872 og døde i 1951.

■ Hun var i første halvdel af 1930-tallet blandt de mest kendte danske forfattere i landet. Bl.a. Tyllmar, Færdig og Italien. Flere af hendes romaner om kvinder og forhold udkom i store opgaver og på over 20 sprog.

■ Bøgerne om pigens Bibi var blandt de mest sælgende børnebøger i 1930'ernes Europa.

Kærlighedens Tyranni

Merete von Eyben

Til min egen Silvio-

Hører du, jeg synger dit navn? ...Jeg har aldrig været din Kærlighed værd, men i min Hovmod bildte jeg mig ind at være din Ligemand....O, hvad jeg har forbrudt mod os begge!...Mit Liv er en Løgn. Løgn er min Kunst....Ja, Silvio, Løgn er ogsaa min Kærlighed til dig....Mine Ord: Vi to – og de andre! Var løgn....Jeg siger ikke, at jeg elsker dig....Jeg er din Ejendom....Min Længsel efter dig er uden Lyst. (Michaëlis 1919, 203-4)

Sådan udtrykker hovedpersonen Benitta i det upublicerede manuskript *Tro mod sig selv* sine følelser for sin mand Silvio, kort før hun i slutningen af fortællingen skyder ham. I løbet af historien har vi fået beskrevet, hvor dysfunktionelt deres ægteskab har været, idet det har bestået af lige dele passioneret lidenskab og voldelig og kontrollerende adfærd fra hans side. Et fortællegreb, hvor en overordnet fortællestemme beskriver deres romantiske idyl og Benittas accept af Silvios mange overgreb overfor hende, mens en underliggende fortællestemme demonstrerer, hvor traumatisk deres forhold er for dem begge, og i hvor høj grad Benitta lider under det uden at føle, at hun kan slippe væk, viser læseren hvor umuligt deres forhold er.

Teksten indeholder det ene eksempel efter det andet på Silvios psykiske og emotionelle overgreb overfor Benitta, hvor han anvender metoder, der nærmer sig hjernevask og/eller psykisk terror. Han er kontrollerende, isolerer hende fra omverdenen og er sygeligt jaloux. Hun må ikke snakke om sit forfatterskab eller bare nævne, at hun er en berømt forfatter, og hun må ikke omgås andre mennesker, uden at Silvio er tilstede. Han kan end ikke klare, at hun får sit tøj syet hos en skrædder, fordi en fremmed ikke må røre hende eller se hende upaklædt og insisterer derfor på, at de selv skal sy hendes tøj. Ingen af dem har forstand på skrædderkunst eller bare basal syning, men Silvio gennemfører projektet med amerikansk *can do* gåpåmod, og Benitta påstår, at resultatet er forbløffende vellykket og accepterer således igen hans kontrollerende adfærd. Silvio skiftesvis overdænger hende med kærlighedserklæringer og gaver og giver hende en luksustilværelse, som hun ikke kan modstå og i virkeligheden altid har drømt om, samtidig med at han i deres kærligheds navn tvinger hende til at gøre ting, der overskrider hendes grænser og undertiden ligefrem bringer hende i livsfare. Han overtaler hende for eksempel til at tage ud på en sejltur, hvis farlighed hun lige fra begyndelsen er klar over, men ender med at redde hende fra at drukne hvilket han påstår er bevis for, at hun altid vil være tryk sammen med ham, når hun bare blindt følger ham uden at tænke selv. Han tvinger hende også til at lære at ride trods hendes angst for heste, og en bjerbestigning i et forrygende uvejr, hvor hun igen er klar over faren lige fra begyndelsen, er også nær ved at tage livet af dem. Men som altid er det Silvio, der redder deres liv, så Benitta er nødt til at indrømme, at der ikke er noget at være bange for, så længe hun stoler fuldstændig på ham og ikke

selv tager nogen beslutninger. Han vil lære hende, at hun ikke har brug for andre, når hun har ham. Deres fælles formulering af deres forhold, "Vi to – og de andre!" er for Silvio den ultimative definition på den ideelle kærlighed.

"Han tog Nøglen af Badeværelsets Dør, saa hun ikke kunde spærre sig inde under Påklædningen: - Du har jo ingen Hemmeligheder for mig!"... Da han skal lære B. at ride: "Hans Vilje var af Staal som Musklerne i hans Arme. Og saadan havde det været fra den første Dag, hvor hun frivilligt bøjede sin Vilje ind under hans....Fra det Øjeblik Havde han Kærlighedens Hals og Haandsret over hende." (Michaëlis 1919, 22) Denne type adfærd er typisk for en hustrumishandler, hvadenten han bruger fysisk vold eller "nøjes" med emotionelle og psykiske overgreb, som kan være næsten værre, fordi de er så meget sværere at få øje på. Og at Benitta accepterer disse overgreb og endog mener stadig at elske ham, selvom hun i historiens løb udtrykker en høj grad af ambivalens, er et klassisk eksempel på det, der i den kliniske psykologi hedder "traumatic bonding," som det Marti Tamm Loring beskriver det i *Emotional Abuse: The Trauma and the Treatment*. Den form for tilknytning findes i et forhold, hvor den ene part skifter mellem det ene øjeblik at være varm og kærlig for i næste øjeblik at være negativ, kritisk og enten begå fysiske og/eller psykiske overgreb. I forhold med fysiske overgreb er dynamikken ofte en kurve, hvor den voldelige partner intensiverer overgrebene for tilsidst at blive fysisk voldelig efterfulgt af en "honeymoon period," hvor ofret bliver lovet bod og bedring og igen oplever den varme og kærlighed, som kendetegnede begyndelsen af forholdet. I forhold hvor det udelukkende drejer sig om psykisk vold, er de verbale og/eller emotionelle overgrebe konstante, men også med perioder af varme og kærlighed.

Benittas forhold til Silvio er et klassisk eksempel på begge disse dynamikker. Ganske vist banker han hende ikke som en klassisk hustrumishandler, men den måde han udsætter hende for livsfarlige situationer på, tangerer helt klart fysiske overgreb. Set udefra er spørgsmålet uvægerlig, hvorfor offeret for en sådan terror ikke bare går sin vej. Både i den kliniske litteratur og i Michaëlis' fortælling demonstreres det meget klart, hvorfor denne form for terror gør det så umuligt for offeret at frigøre sig. Den dobbelte fortællestemme i *Tro mod sig selv* illustrerer dette punkt ved at beskrive den saligt symbiotiske forbindelse mellem Benitta og Silvio, der peger tilbage til og er ligeså intens som bindingen mellem et spædbarn og dets mor. Offeret, her Benitta, oplever altså en behovsopfyldelse som normalt finder sted mellem mor og barn. Når ømhed og omsorg så viger for overgreb, er det for smertefuldt for offeret at erkende det, og han/hun – men det er næsten altid en kvinde – venter i stedet for på, at den gode mor/partner skal dukke op igen og genskabe den symbiotiske kærlighed, som af så uigennemskuelige grunde pludselig blev afbrudt. Og jo flere gange offeret bliver skuffet, jo mere fast besluttet er hun på at holde ud, for før eller siden vil partneren igen blive som før og være varm, kærlig og omsorgsfuld. Ligesom spædbarnets liv i bogstaveligste forstand er afhængigt af morens

omsorg, føler offeret for den form for binding sig på samme måde totalt afhængig af partneren. I *The Illusion of Love: Why the Battered Woman Returns to Her Abuser* kalder David Celani børn, der reagere på den måde for "the hopeful child," baseret på W.R.D Fairbairns teorier om bindingerne mellem børn og mødre. Og det mønster fortætter de altså som voksne, hvor de finder/gifter sig med en partner, der behandler dem på samme måde som moren gjorde, da de var børn. De har lige fra de var helt små lært, at ægte kærlighed består af en kombination af mishandling, overgreb og omsorg.

Det lykkes faktisk Benitta at frigøre sig fra Silvios magt over hende, men med samme dødelige udgang som i så mange andre af Michaëlis's fortællinger om kvinder, hvis forhold til mænd kan beskrives som et eksempel på "traumatic bonding." Historiens ramme fortælling er, at Benitta får besøget af sin exmand Augustus og lidt senere af elskereren Heinrich, mens Silvio er ude at rejse. Augustus og Heinrich kommer fint ud af det med hinanden under besøget, men Benitta er fuldstændig klar over, hvor farlig den situation vil være, hvis Silvio dukker op, men fortsætter ufortrædent med sit frigørelsesprojekt. En stor del af teksten består af Benittas tilbageblik på sine to ægteskaber, hvor dynamikken mellem hende og Silvio dels er set fra hendes synsvinkel og dels fra hans. Benittas og Silvios "officielle" fortællestemmer er decideret upålidelige, mens de uofficielle fortællestemmer udtrykker en – muligvis yderst subjektiv – højere grad af sandhed. Her parafraserer jeg Peter Brooks' teori om officielle og uofficielle plots i *Reading for the Plot: Design and Intention in Narrative*.

Den tilsyneladende melodramatiske men alligevel logiske slutning, hvor Benitta i veritabel film noir stil skyder Silvio bliver genbrugt i *Justine*, hvor hovedpersonen på samme måde i slutningen af historien først skyder sin elsker Eigil og derefter sig selv. Plottet er også her tilsyneladende den rene sæbeopera, sådan lidt ala *Dallas meets Days of Our Lives*, men underteksten behandler den samme konflikt som *Tro mod sig selv*. Hovedpersonen Justine har på samme tid et forhold til de tre mænd i hendes liv, ægtemanden Karsten, sønnen Henrik som er forelsket i sin mor og hvis følelser hun til en vis grad gengælder, og ungdomskæresten Eigil, der bliver hendes elsker, da de tilfældigt mødes igen. Justines forhold til Eigil har utrolig mange paralleller til Benittas og Silvios ægteskab, og til en vis grad gælder det også hendes forhold til Henrik. Og ligesom Benitta ved hun, at den eneste løsning er, at hun dør.

[Benitta]...undersøger Revolveren og gyser. Den der ryster på haanden, risikerer at skyde Synsnerven over. Med et stykke Rødkridt skriver hun tværs over Brevet til Silvio: Kun dig har jeg elsket. Heinrichs Blik, Heinrichs Smil er over hende, hun hører tydeligt hans blide Hvysken: - Om fire Timer... Smiler og trykker løs.... Eigils Røst hæs indtil Ukendelighed: -Saa sandt jeg lever, Deres Mor har været min Elskerinde!...Det havde været en 'vn for dig, kunne du faa Moro g Søn skilt.

Men det skal aldrig lyjjes dig....Et Skud....Et Fald....Henrik kastede sig paa Kn ved det ajsjælede Legeme: - Gud I Himlen, Mor, hvad hard u gjort....! Men hun smilede ømt: - Jeg gjorde det for din Skyld, Henrik....Se, Henrik...[jeg]...har aldrig....elsket andre....end dig....Revolveren lystrede.
(Michaëlis 1930, 210-11, 219-20)

Både Benitta og Justine lyver. Justine er besat af Eigil og bilder sig selv ind, at hun er parat til at forlade sin mand og søn for ham. Henrik og Eigil er lige kompromisløse, besiddende og kontrollerende i deres følelser for Justine. Derfor må både Eigil og Justine dø. Benitta ved, hvor ambivalente og ubrydelige hendes følelser for Silvio er, og at hendes romantiske forelskelse i den blide Heinrich aldrig vil kunne rive båndene til Silvio over. Derfor må hun dø.

Der findes utroligt mange romaner, som beskriver kvinder og/eller piger, hvis forhold til en partner eller en forælder kan betegnes som enten "traumatic bonding" eller "anxiously attached," som J. Bowlby kalder en dynamik hvor en eller begge forældre tilbageholder kærlighed og omsorg og straffer barnet, når det forøger at nærme sig den kolde og afvisende forælder. *Lillemor* er et klart eksempel på det. Hovedpersonen Marthe har en narcissistisk, kold og afvisende mor, der tvinger hende til at gifte sig med sin onkel, der er gammel nok til at være hendes bedstefar og lige så følelseskold og afvisende i sin adfærd som moren. Marthe opgiver aldrig håbet om at få den omsorg og kærlighed fra de to forældreskikkelser, men ender med at begå selvmord, da hun er tvunget til at erkende, hvordan de begge to har løjet for hende. Regine i *Tro som Guld*, Flora i *Pigen der smilede* og Gunhild i *Træet paa God tog Ondt* er andre eksempler. Også Regine og Flora ser selvmord som eneste udvej, mens Gunhild lærer af sine dysfunktionelle forhold til mænd og ender med at realisere sine drømme og blive et stærkt og uafhængigt menneske.

Bogen om Kærlighed kan læses som en fiktiv parafrase over den langt mere selvbiografiske *Tro mod sig selv*. Hovedpersonen Hans Stefan, en berømt forfatter, verdensmand og forfører af kvinder og hans svagelige, syge, tavse og selvudslettende kone Louise har tilsyneladende, som bogens titel angiver, fundet den ideelle kærlighed. Også her består plottet af de mest utrolige melodramatiske hændelser, men med et alvorligt budskab som undertekst. Da Hans Stefan slår op med den unge Louise, ved hun, at han har gjort hende gravid, men siger ikke noget for ikke at ligge ham til byrde og ender med at komme i fængsel for at have dræbt sit nyfødte barn. Da hun har udstået sin straf, har Hans Stefan været igennem en personlig krise og er nu parat til at gifte sig med hende, som han er overbevist om er uskyldig i drabet på deres barn. Louise er hans frelser, som har sonet hans brøde som kvindeforfører ved at gå i fængsel for hans forbrydelse mod hende og alle de andre kvinder, han har kendt. Da fortælleren af historien, en berømt forfatterinde, hvis bøger har haft stor betydning for den nu psykisk og fysisk syge Louise, ved et tilfælde møder ægteparret udenfor deres ensomt

beliggende hus, inviterer Hans Stefan hende til at spise middag med dem og således opleve deres kosmiske kærlighed og hans omvendelse til ydmyg og tilbedende ægtemand. Mens fortælleren er på besøg, dør Louise meget symbolsk af et hjertetilfælde, og Hans Stefan insisterer på, at de tilbringer natten med at våge ved den afdødes seng, mens han fortæller deres historie.

Den officielle historie beskriver, hvordan han har båret sin kone på hænder, passet hende som en blanding af en kammerpige og en øm mor og i det hele taget tilbedt hende som en gudinde. Den uofficielle historie afslører ham som en narcissistisk, forfængelig og oplæst tyrann, der isolerede og dominerede sin kone på samme måde som Silvio gjorde med Benitta. Men modsat hende er Louise fuldstændig tavs og passiv og lever helt gennem sin mand. På et tidspunkt fortæller Hans Stefan, hvordan Louise tror at have oplevet mange af de ting, som hendes mand har fortalt hende om, hvad han ser som den fuldendte samhørighed, men i virkeligheden viser det, i hvor høj grad han har udraderet hendes identitet og personlighed.

Michaëlis' evne til at "oversætte" psykologiske traumer og mekanismer, som først er blevet beskrevet i den kliniske litteratur så mange år efter hendes død, er en af de mange grunde til, at hendes bøger er så nutidige, tidløse og vedkommende. Man behøver ikke at være psykolog eller psykiater for at være opmærksom på den slags mønstre og dynamikker. Michaëlis' historier tvinger os til at tænke over dem og måske ligefrem gøre noget ved dem. I hvert fald lære af dem.

Kilder

Brooks, Peter. *Reading for the Plot: Design and Intention in Narrative*. Cambridge: Harvard University Press, 1984.

Celani, David. *The Illusion of Love: Why the Battered Woman Returns To Her Abuser*. New York: Columbia University Press, 1994.

Loring, Marti Tamm. *Emotional Abuse: The Trauma and the Treatment*. San Francisco: Jossey-Bass, 1994.

Michaëlis, Karen. *Lillemor*. København: Gyldendal, 1902.

- *Tro som Guld: Fortælling*. København: Gyldendal, 1909.
- *Bogen om Kærlighed*. København: Gyldendal, 1912.
- *Tro mod sig selv*. Upubliceret manuskript. Udkommet i Tyskland 1919.
- *Træet paa God tog Ondt*. 5 Bind. København: E. Jespersen, 1924-30.
- *Pigen der smilede*. København: Jespersen & Pio, 1929.
- *Justine*. København: Jespersen & Pio, 1930.